

Nr 43

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa frågor rörande bekämpandet av växtsjukdomar m. m.; given Stockholms slott den 30 januari 1959.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed

dels föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att anlita det å riksstaten under nionde huvudtiteln upptagna anslaget till Bekämpande av växtsjukdomar för utbetalande av ersättningar för skador i vissa fall,

dels anhålla om riksdagens yttrande över ett i statsrådsprotokollet angivet förslag att uttaga avgifter för att täcka kostnader för den yttre växtinspektionen och därmed sammanhängande verksamhet hos statens växtskyddsanstalt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Netzen

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 januari 1959.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, vissa frågor rörande *bekämpandet av växtsjukdomar m. m.* och anför därom följande.

Inledning

Sverige har den 9 maj 1952 ratificerat internationella växtskyddskonventionen av den 6 december 1951. I enlighet med vad som framgår av propositionen 1953: 70 och riksdagens skrivelse 1953: 149 har vårt land vidare anslutit sig till Europeiska växtskyddsorganisationen (*EPPO*).

Härigenom har vi åtagit oss att vidtaga sådana lagstiftningsåtgärder samt sådana tekniska och administrativa åtgärder, som angives i konventionen och eventuella tilläggsöverenskommelser till denna. Åtagandena avser bl. a. inspektion av försändelser av växter, växtprodukter och vissa andra varor samt av lagrings- och transportmedel för växter och växtdelar, desinfektion mot skadedjur och växtsjukdomar samt utfärdande av sundhetscertifikat.

Vidare har vid nordiska överläggningar i Stockholm i december 1957 vissa riktlinjer uppdragits för den kontroll, som vid införsel av växter och växtdelar m. m. borde ske ur växtskyddssynpunkt.

I motionen I: 37 till 1955 års riksdag har hemställts, att åt statens växtskyddsanstalt skulle uppdragas att företaga utredning och inkomma med förslag till bestämmelser om krav på frihet från skadegörare i importerade vegetabiliska produkter och om inspektion vid import av sådana varor. Vid utskottsbehandlingen framkom, att lantbruksstyrelsen i samråd med statens växtskyddsanstalt påbörjat en utredning i ämnet. Med åberopande härav hemställde jordbruksutskottet i sitt utlåtande 1955: 40, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Detta blev också riksdagens beslut.

Nyssnämnda utredning har under hösten 1958 slutförts. I anledning härav har växtskyddsanstalten i sin anslagsskrivelse för budgetåret 1959/60 hemställt om en förstärkning av anstaltens personal och övriga resurser för att möjliggöra en förbättring ur växtskyddssynpunkt av kontrollen av till

landet införda växter och växtprodukter. I skrivelser den 21 och 30 oktober 1958 har anstalten gjort ytterligare framställningar i ämnet samt framlagt förslag till kungörelse angående införsel av växter m. m., till taxa för anmälningsavgift samt till förordning angående inspektionsavgift vid införsel av vissa växter m. m.

Över nämnda skrivelser har, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statens sakrevision, kommerskollegium, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, generaltullstyrelsen, lantbruksstyrelsen, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, statens jordbruksnämnd, skogsstyrelsen, statens lönenämnd, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Hushållningssällskapens förbund, Kooperativa förbundet, Sveriges grossistförbund, Stockholms handelskammare, Svenska importföreningen för färsk frukt u. p. a., Sveriges speditörförbund, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund, Svenska plantskolornas riksförbund, Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund, Sveriges redareförening, Svenska hamnförbundet, handelskammaren i Göteborg, handelskammaren i Gävle samt Skånes handelskammare.

Med hänsyn till behovet av ett förbättrat skydd mot utifrån kommande växtsjukdomar och växtparasiter har i årets statsverksproposition (IX ht p. 41) föreslagits, att växtskyddsanstaltens yttre inspektion förstärkes med 4 inspektörsassistenter i lönegrad Ae 12, 4 kontorsbiträden i reglerad beföringång samt deltidsanställda inspektörer på platser, som är belägna på större avstånd från de heltidsanställda växtinspektörernas stationsorter. Kostnaderna för inspektörsassistenterna och kontorsbiträdena beräknas till 83 800 kr. och för deltidsinspektörerna till 25 000 kr. Därjämte har förordats, att en tjänst som assistent i reglerad beföringång vid huvudanstaltens inspektionsavdelning ändras till en tjänst som förste assistent i lönegrad Ae 21 och att en tjänst som kontorsbiträde i lönegrad Ae 5 vid samma avdelning ändras till en tjänst som kanslibiträde i lönegrad Ae 7. Den totala ökningen av växtskyddsanstaltens avlöningsanslag till följd av nämnda personalförstärkningar och tjänsteförändringar har beräknats till 112 200 kr. I anslutning till den föreslagna personalförstärkningen har i statsverkspropositionen (IX ht p. 42) växtskyddsanstaltens omkostnadsanslag föreslagits skola höjas med sammanlagt 75 000 kr. för täckande av beräknade löpande omkostnader samt för anskaffning av utrustning och bilar för den yttre växtskyddsinspektionen.

I samband med framläggandet av förslagen till nyssnämnda personalförstärkningar har jag anmält min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition förelägga 1959 års riksdag förslag i anledning av växtskyddsanstaltens framställningar i fråga om kungörelse angående införsel av växter m. m. samt inspektions- och anmälningsavgifter vid införsel av vissa växter m. m. I anslutning härtill har i statsverkspropositionen å riksstatens inkomstsida beräknats ett belopp av 800 000 kr. under titeln Uppbörd i statens verksamhet: Inkomster vid statens växtskyddsanstalt.

Jag torde nu få upplaga växtskyddsanstaltens framställningar i vad de

avser förslag att i vissa fall ersättning av allmänna medel skall kunna utgå i anledning av förluster, som uppstår vid ingrepp i växtskyddssyfte. De föreslagna avgifterna är avsedda att endast täcka de kostnader för växtskyddsanstaltens verksamhet som sammanhänger med den i växtskyddssyfte bedrivna importkontrollen. Frågan härom torde därför vara av beskaffenhet att kunna avgöras av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande. Då avgifter för detta ändamål emellertid icke tidigare upptagits, synes det lämpligt att frågan anmäles för riksdagen. Jag torde därför redan nu böra lämna en redogörelse för växtskyddsanstaltens förslag i denna del samt remissinstansernas och min egen ståndpunkt. Växtskyddsanstaltens framställningar avser i övrigt förslag till bestämmelser, som på grund av internationella åtaganden eller eljest kan anses erforderliga för att förebygga att till riket införes växtsjukdomar och växtskadedjur, som kan vålla allvarliga skador på inhemska odlingar eller på inom landet lagrade växtprodukter. Då utformningen av dessa bestämmelser, vilken bör ankomma på Kungl. Maj:t, delvis är beroende av de resurser, som ställes till växtskyddsanstaltens förfogande, torde riksdagens ställningstagande till de i årets statsverksproposition föreslagna förstärkningarna av växtskyddsanstaltens personal m. m. böra avvaktas, innan frågan anmäles för Kungl. Maj:t. Emellertid torde jag redan nu få som en bakgrund till de ekonomiska frågorna lämna en redogörelse för huvuddragen av växtskyddsanstaltens förslag även i denna del.

Internationella överenskommelser m. m.

Efter det senaste världskriget intensifierades det internationella samarbetet på växtskyddets område. Det understöddes därvid av Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO). Denna organisation rekommenderade bildandet av regionala sammanslutningar av länder för det internationella växtskyddssamarbetet. En av dessa sammanslutningar är den år 1950 bildade Europeiska växtskyddsorganisationen (European Plant Protection Organization eller förkortat EPPO). Denna har framsprungit ur en europeisk kommitté för bekämpandet av koloradoskalbaggen, som under kriget utbredde sig över nästan hela Västeuropa fränsett Storbritannien och Skandinavien. EPPO ändrade för några år sedan sitt namn till European and Mediterranean Plant Protection Organization, dock med bibehållande av EPPO som förkortning. Till EPPO är numera 24 länder i Europa och i Medelhavsområdet anslutna, däribland Sovjetunionen och Polen. Sverige har tillhört EPPO sedan år 1954.

FAO har även medverkat till att den senaste internationella växtskyddskonventionen kommit till stånd. Denna är daterad i Rom den 6 december 1951 och undertecknad av representanter för 40 länder, däribland Sverige.

Konventionen innehåller bl. a. bestämmelser av följande innehåll.

I syfte att trygga gemensamma och effektiva åtgärder för att förebygga införande och spridande av skadedjur och sjukdomar hos växter och växtprodukter samt för att främja åtgärder för deras bekämpande förbinder sig

de avtalsslutande regeringarna att vidtaga sådana lagstiftningsåtgärder samt sådana tekniska och administrativa åtgärder, som angives i konventionen och i eventuella tilläggsöverenskommelser (artikel I, punkt 1). I artikel III meddelas bestämmelser om tilläggsöverenskommelser. Sådana kan föreslås av FAO på rekommendation av avtalsslutande regering eller på denna organisations eget initiativ för att lösa särskilda växtskyddsfrågor, som kräver synnerlig uppmärksamhet eller särskilda åtgärder. Tilläggsöverenskommelse träder för varje avtalsslutande regering i kraft, sedan den godkänts enligt FAO:s stadgar och procedurregler.

I punkt 1 av artikel IV lämnas närmare föreskrifter om de åtaganden, vilka regeringarna förbinder sig till enligt konventionen. Här om stadgas följande.

1. Varje avtalsslutande regering skall snarast och efter bästa förmåga vidtaga åtgärder för

(a) att upprätta en officiell växtskyddsorganisation med följande huvudsakliga funktioner:

(i) inspektion av växande plantor, av områden under kultur samt av växter och växtprodukter under lagring eller transport, särskilt i syfte att rapportera förekomst, utbrott eller spridning av växtsjukdomar och skadedjur, samt att bekämpa desamma;

(ii) inspektion av försändelser av växter och växtprodukter i internationell trafik och, så långt möjligt, inspektion av försändelser av andra artiklar eller varor i internationell trafik under sådana förhållanden att dessa tillfälligtvis kan uppträda som bärare av skadedjur och sjukdomar hos växter och växtprodukter ävensom inspektion och övervakning av för internationell trafik avsedda lagrings- och transportmedel av alla slag för växter och växtprodukter eller av andra varor, särskilt i syfte att förebygga spridning av skadedjur och sjukdomar hos växter och växtprodukter över nationsgränser;

(iii) desinfektion mot skadedjur och sjukdomar av försändelser av växter och växtprodukter i internationell trafik och av behållare, lagringsplatser eller transportmedel av alla ifrågakommande slag;

(iv) utfärdande av certifikat rörande i försändelser förekommande växters och växtprodukters sundhetstillstånd och ursprung;

(b) spridande av upplysning inom landet rörande skadedjur och sjukdomar hos växter och växtprodukter samt i fråga om medlen för dessas förebyggande och bekämpande;

(c) främjande av forskning och undersökningar inom växtskyddets område.

Enligt punkt 1 av artikel V skall varje avtalsslutande regering vidtaga åtgärder i syfte att inom dess territorier utfärdade sundhetscertifikat bringas i överensstämmelse med andra avtalsslutande regeringars växtskyddsbestämmelser. Till garanti för att certifikaten blir tillförlitliga lämnas vidare vissa föreskrifter. Inspektion skall sålunda utföras och certifikat utfärdas allenast av tekniskt kvalificerade och vederbörligen auktoriserade

serade tjänstemän eller av dessa därtill bemyndigade personer samt under sådana förhållanden och med sådan sakkunskap och sådana informationer hos dessa tjänstemän, att myndigheterna i importländerna med förtroende kan godkänna sådana certifikat som tillförlitliga handlingar. I vissa fall skall certifikaten utfärdas enligt fastställt formulär.

I artikel VI punkt 1 lämnas följande importföreskrifter.

I syfte att förebygga införsel av skadedjur och sjukdomar hos växter till sina territorier skall de avtalsslutande regeringarna äga full befogenhet att reglera införseln av växter och växtprodukter och må i detta syfte:

(a) föreskriva restriktioner eller uppställa fordringar rörande importen av växter och växtprodukter;

(b) förbjuda import av vissa växter eller växtprodukter eller av vissa försändelser av växter eller växtprodukter;

(c) inspektera eller kvarhålla vissa försändelser av växter eller växtprodukter;

(d) behandla, förstöra eller avvisa vissa försändelser av växter eller växtprodukter, eller fordra att sådana försändelser underkastas särskild behandling eller förstöras.

I punkt 2 av samma artikel lämnas vissa föreskrifter i avsikt att förhindra att större ingrepp än nödvändigt göres i den internationella handeln. Därvid stadgas bl. a. under (d), att avtalsslutande regering, som fordrar att försändelser av vissa växter och växtprodukter skall införas endast över särskilda införselorter, skall välja dessa orter så, att den internationella handeln icke därigenom onödigtvis hindras. Sådana begränsningar beträffande införselorter får icke göras med mindre det erfordras att berörda växter och växtprodukter åtföljes av sundhetscertifikat eller kommer att inspekteras eller underkastas särskild behandling. Enligt (f) i samma punkt skall de avtalsslutande regeringarna, dock utan att därigenom äventyra sin egen växtproduktion, träffa nödiga anstalter för att till ett minimum nedbringa antalet fall, i vilka sundhetscertifikat erfordras för växter och växtprodukter, som ej är avsedda för plantering, såsom sädeslag, frukter, grönsaker och avskurna blommor. Vid konventionen har såsom bilaga fogats formulär för sundhetscertifikat.

I samband med bedömandet av avgiftsfrågan torde även vissa bestämmelser i det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) böra uppmärksammas. Enligt artikel III i detta avtal skall produkter från en avtalsslutande parts område, som införts till en annan avtalsslutande parts område, icke, vare sig direkt eller indirekt, vara underkastade något slag av inre skatter eller andra inre avgifter utöver dem, som direkt eller indirekt tillämpas på samma slags produkter av inhemskt ursprung. Enligt avtalet, artikel VIII p. 1. a), skall alla avgifter, andra än tullar och de i artikel III berörda, som av parterna uttages å eller i samband med import, till sitt belopp begränsas till den ungefärliga kostnaden för lämnade tjänster och icke innebära ett indirekt skydd för inhemska produkter eller en beskattning av importvaror i statsfinansiellt syfte. Bestämmelserna i artikel VIII

äger tillämpning bl. a. på avgifter, som avser analys, inspektion, karantän, hälsovård och desinfektion (p. 4. g) och h)). Vidare uttalas i p. 1. b), att parterna erkänner behovet av att minska antalet och variationen av de avgifter som åsyftas under a).

I detta sammanhang må påpekas, att samtliga åtgärder, som ett land vidtager för att förebygga att växtsjukdomar eller växtskadedjur inkommer till landet, enligt internationellt språkbruk sammanfattas under benämningen »växtkarantän».

Bestämmelser om växtskyddskontroll vid införsel

Huvuddragen av växtskyddsanstaltens förslag

Beträffande de nu gällande bestämmelserna om vad som ur växtskyddssynpunkt skall iakttagas vid införsel av växter och växtprodukter till riket anför växtskyddsanstalten, att dessa huvudsakligen återfinnes i följande författningar, nämligen kungörelsen den 29 september 1876 (nr 36) angående förbud tills vidare mot införsel av potatis, kommande från Amerika ävensom från vissa länder inom Europa, kungörelsen den 11 januari 1927 (nr 3) angående bestämmelser att iakttagas vid införsel av potatis, kungörelsen den 6 mars 1936 (nr 50) angående införsel av levande växter och växtdelar m. m., kungörelsen den 12 januari 1951 (nr 8) med förbud mot införsel av levande almväxter, almbark och almvirke, kungörelsen den 5 maj 1952 (nr 222) om förbud mot införsel, försäljning och plantering av berberisbuskar samt kungörelsen den 16 augusti 1955 (nr 510) med förbud mot införsel i vissa fall av frukter och växter m. m. Som bihang till vissa av nyssnämnda kungörelser hade lantbruksstyrelsen efter förslag av växtskyddsanstalten upprättat förteckningar över de olika skadedjur och sjukdomar på växter, som ansetts skola importförbjudas. Den senaste revisionen av dessa förteckningar skedde år 1955 på grund av den väsentligt förändrade utbredningen av växtskadegörare i Europa sedan år 1936, då den föregående förteckningen utfärdades. Växtskyddsanstalten framhåller, att i skadegörarförteckningen av år 1936 endast de skadegörare var medtagna, som kunde upptäckas vid okulär besiktning. Följaktligen saknades såväl potatiskräfta som potatisål. Om man hortsåg från kungörelsen 1955: 510 och den nyssnämnda revisionen av skadegörarförteckningen, vilka båda tillkom som provisorier i avvaktan på revision av de allmänna införselbestämmelserna, hade ca 20 år förflutit utan att större ändringar skett i införselbestämmelserna.

Beträffande omfattningen av den kontrollerade varuinförseln anför anstalten att en väsentlig ökning skett under senare år. År 1936 infördes av de varukategorier, som genom kungörelsen 1936: 50 belades med krav på sundhetscertifikat vid införsel, ca 15 000 ton. Denna årskvantitet var tämligen oförändrad fram till det senaste världskriget för att under krigets gång fram till år 1944 efter hand sjunka till endast ca

4 000 ton per år. Efter kriget steg införseln åter och ett utmärkande drag under de första efterkrigsåren var de stora mängder fruktträd och grundstammar, som infördes för att ersätta den nedgång i fruktträdsantalet, vilket blivit följderna av de svåra köldskadorna under de kalla vintrarna 1940—1942. Sedan dess minskade emellertid denna del av införseln betydligt och den årligen införda mängden av plantskolealster höll sig på ungefär samma nivå genom åren. Detsamma var förhållandet med blomsterlöksimporten. Däremot steg införseln av konsumtionsvarorna bland de varugrupper det här är fråga om oavbrutet under senare år. Särskilt gällde detta grönsakerna. Potatisimporten varierade ganska mycket beroende på skördeutfallet i Sverige men även denna införsel ökade i genomsnitt starkt. Under år 1954 infördes sålunda endast ca 9 000 ton, under 1955 däremot ca 130 000 ton, under 1956 ca 80 000 ton, under 1957 ca 11 000 ton och under första halvåret 1958 ca 56 000 ton. Den sammanlagda införseln av certifikatbelagda varor var under år 1947 ca 12 000 ton, under år 1952 ca 48 000 ton och år 1956 ca 102 000 ton. Till det sista talet borde läggas de ca 200 000 ton färska frukter, bär och grönsaker, vilka genom kungörelsen 1955: 510 lagts under växtskyddsanstaltens införselkontroll.

Växtskyddsanstalten lämnar härefter en redogörelse för svagheter i och olägenheterna med de nuvarande införselbestämmelserna. I fråga om potatisimporten anför anstalten, att denna regleras av kungörelsen 1876: 36, som förbjuder införsel av potatis från Amerika, och kungörelsen 1927: 3, som avser att ge säkerhet mot införsel av kräftsmittad potatis samt behandlar skyddet mot koloradoskalbagge, potatismal och potatisål. Dessutom gäller kungl. brevet 1932: 517, vilket ger växtskyddsanstalten rätt att medgiva undantag från bestämmelserna i de båda kungörelserna. Anstalten framhåller, att det är allenast på grund av förefintligheten av denna dispensmöjlighet som de senaste årens potatisinförsel varit möjlig från något land. I synnerhet är det koloradoskalbaggens nuvarande utbredning samt bestämmelsen att exportlandet skall ha införselbud för potatis från kräftsmittat land, som omöjliggör import enligt de ursprungliga, ännu gällande bestämmelserna. Tidigare utfärdades med stöd av nyssnämnda kungl. brev 1932: 517 varje importsäsong dispenser för de olika importörerna. Sedan år 1954 har i stället säsongmässiga dispensvillkor utarbetats och delgivits importörerna, exportländernas växtskyddsmyndigheter och EPPO. Det måste emellertid enligt anstaltens mening anses otillfredsställande att på detta vis införseln av potatis helt och hållet försiggår enligt dispens och att de gällande bestämmelserna i praktiken satts ur kraft.

Införseln av växter och växtdelar, vartill utom blomsterlökar, växthusväxter och plantskolealster även rotsaker, grönsaker med underjordiska delar och matlök räknas, regleras genom kungörelsen 1936: 50. Olägenheterna är här, anför växtskyddsanstalten, av flera slag. Enligt kungörelsen skall certifikaten för att kunna godkännas innehålla ett antal uppgifter beträffande sändningarnas och odlingsplatsernas frihet från koloradoskalbagge, potatisål, potatiskräfta samt sådana skadegörare, som nämnes i lantbruksstyrel-

sens förut berörda förteckning över för svenska odlingar farliga parasiter och sjukdomar. Denna förteckning har visserligen, som förut nämnts, tämligen nyligen blivit reviderad men stora möjligheter finnes för brister i de uppgifter, som skall tillfogas certifikatet, om detta är av Internationella växtskyddskonventionens modell (om certifikatet är av äldre modell återfinnes uppgifterna vanligen i den tryckta texten). Sådana brister måste då rättas till genom kompletterande uppgifter från exportlandets växtskyddsmyndigheter, telegramledes eller genom brev, innan sändningarna får frisläppas för införsel, även om dessa annars skulle vara tadelfria. Det är nämligen omöjligt att avgöra, om de utelämnade uppgifterna saknas på grund av förbiseende vid utskrivandet eller på grund av att sändningarna icke fyller gällande fordringar för införsel.

Vidare erinrar växtskyddsanstalten om att ett krav i kungörelsen 1936: 50 på 20 km avstånd mellan växternas odlingsplats och närmaste fyndort för koloradoskalbagge efter kriget blev omöjligt att uppfylla för 2 av våra viktigaste leverantörländer, Nederländerna och Belgien. Detta ledde till att den s. k. Köpenhamns-överenskommelsen ingicks i december 1946 mellan å ena sidan växtskyddsmyndigheterna i Nederländerna och Belgien och å andra sidan motsvarande myndigheter i Danmark, Norge, Sverige och Finland. Det beslöts — för Sveriges del med stöd av 8 § kungörelsen 1936: 50 — att man på vissa villkor skulle bortse från kravet på visst avstånd mellan odlingsplats och fyndort för koloradoskalbagge. Denna överenskommelse gällde dock endast blomsterlökar, blomsterknölar, växthusväxter samt plantskolealster och ej konsumtionsvaror såsom grönsaker med rot och matlök. Dessa senare blev därför realiter avstängda från införsel till Sverige fram till år 1955, då man här ansåg, att de borde kunna få införas på villkor motsvarande dem, som växtskyddsanstalten medgivit beträffande potatisinförsel. När Västtyskland efter hand började exportera växter efter senaste världskriget kom Köpenhamns-överenskommelsen att tillämpas även vid införsel från detta land, dock med vissa undantag beträffande plantskoleväxter.

Utbredningen av San José-sköldlusen har efter kriget blivit betydligt mera vidsträckt än förut och några av våra leverantörländer, bl. a. Frankrike och Västtyskland, har blivit smittade. I våra nuvarande införselbestämmelser är detta skadedjur upptaget bland de införselförbjudna skadegörarna men, framhåller växtskyddsanstalten, något särskilt försiktighetsmått mot ifrågasvarande djur är icke nämnt. Det internationellt använda desinfektions- och bekämpningsmedlet mot detta djur är emellertid cyanväte. Anstalten upplyser, att detta användes i vissa länder både vid inre karantänsgränser och i internationell handel, om minsta misstanke om förekomst av San José-sköldlus föreligger. Okulär besiktning är nämligen alldeles otillräcklig för att fastställa att ett parti är fritt från detta djur. Vid införsel av vissa vedartade plantskoleväxter från länder med konstaterad förekomst av sköldlus har anstalten därför ansett sig böra fordra, att sändningarnas frihet från detta skadedjur skall vara säkerställd genom att växterna begasats med cyanväte före avsändandet.

Växtskyddsanstalten anför sammanfattningsvis, att — liksom fallet är beträffande potatisimporten — undantagsbestämmelserna kommit att spela stor roll även vid införseln av växter och växtdelar och att importvillkoren blivit alltför svåröverskådliga.

I fråga om införseln av de varuslag, som genom kungörelsen 1955: 510 lagts under växtskyddsanstaltens kontroll, är förhållandet något annorlunda. Eftersom anstalten endast medgivits inspektionsrätt och certifikat ännu icke fordras vid införsel av dessa varor — färsk frukt, snittblommor, snittgrönt och grönsaker utan rot — har växtskyddsanstalten svårigheter att få kännedom om hur och när dessa sändningar anländer till riket. Anstalten framhåller, att om det endast skulle vara fråga om små kvantiteter, skulle inspektionen av dessa kunna ske jämsides med den ordinarie inspektionen. Det gäller emellertid att kontrollera en årlig kvantitet av ca 250 000 ton utöver de ca 40 000—80 000 ton varor, som är certifikatbelagda, och dessa 250 000 ton utgöres helt av mycket lättförstörbara varor, för vilka dröjsmål vid införseln och förtullningen kan leda till stora värdeförsämringar. Man kan därför ej uppehålla varorna i samband med inspektionen utöver i extrema fall några timmar. En av orsakerna till att dröjsmål för dessa varor kan leda till värdeförsämringar är, att de ofta försäljes först efter ankomsten till mottagningsorten. De måste, för att ej förlora i värde, snabbt bli tillgängliga för kunderna. Detta är mindre ofta fallet med de hittills certifikatbelagda varorna.

Inspektionsrätten beträffande färsk frukt m. m. tillkom genom att San José-sköldlusen påträffats i inkommande sändningar år 1955. Växtskyddsanstalten erinrar om att under sommaren 1955 10 vagnslaster med plommon behäftade med sköldlus avvisades. Under de 3 importsäsonger, som färsk frukt sedan dess blivit inspekterad, har inalles 72 vagnslaster blivit avvisade, representerande ett värde av inemot 1 miljon kr. Detta visar enligt anstalten tillfyllest, att denna inspektion är långt ifrån oviktig. Frågan om hur sådana kostsamma avvisningar skall kunna undgås, har varit föremål för talrika överläggningar. Bl. a. besökte anstaltens chef år 1957 Sydeuropa för att undersöka exportförhållandena. Det enklaste sättet att undgå avvisningar skulle vara, att endast oklanderlig vara exporterades. Detta förutsätter emellertid noggrann inspektion före avsändandet och en sådan inspektion sker i allmänhet endast om införsellandet fordrar sundhetscertifikat vid införseln. Om sådant krav uppställdes för införsel till Sverige även beträffande färsk frukt skulle enligt anstalten vinnas även, att anstaltens kontroll blev fastare och att inspektionen i motsats till vad nu var fallet blev mindre slumpartad. Det sistnämnda hörde f. n. till de vanligaste klagomålen på den nuvarande inspektionen av frukt. Även ett annat skäl talar enligt anstalten för införande av certifikattvång för dessa varor. Om så ej sker, är det nämligen, framhåller anstalten, fara för att Sverige, liksom andra länder utan certifikattvång, vid införseln får de sämre kvaliteterna och att de bättre förbehålles länder med strängare införselkrav. Vanlig kvalitets-

kontroll räknades ej här, lika litet som i andra länder, höra till växtskyddets arbetsområde.

Med hänsyn till det nu anförda framlägger växtskyddsanstalten ett förslag till ny kungörelse angående införsel av växter m. m. Förslaget bygger på de nu gällande bestämmelserna jämte de allmänna dispensvillkor, som under senare år tillämpats, samt de riktlinjer, som uppdrogs vid nordiska överläggningar i december 1957. EPPO:s och FAO:s rekommendationer beträffande certifiering av växter har även hållits i minne. Det har dessutom ansetts vara av vikt att få de förut omtalade olägenheterna i de nuvarande bestämmelserna ur världen. De principiella skiljaktigheterna i förslaget gentemot hittills gällande bestämmelser anger anstalten i korthet sålunda.

Växtskyddsanstalten föreslås bli, förutom verkställande, även utfärdande myndighet. Internationella växtskyddskonventionens certifikatmodell utan detaljerad tilläggsdeklaration antages. Certifikattvånget utsträcker till färska frukter och bär, grönsaker utan rot och snittnejlikor. Införsel förbud införes för värdväxter till San José-sköldlus från länder, där detta skadedjur påvisats. Viss inskränkning av införselorter föreskrives.

Utöver denna allmänna redogörelse torde som bakgrund för frågan om finansieringen av växtinspektionen blott vissa bestämmelser i anstaltens författningsförslag behöva omnämnas. Enligt 3 § skall växtinspektörer finnas fast stationerade endast i Göteborg, Hälsingborg, Malmö och Stockholm, men anstalten skall äga förordna, att växtinspektionspersonal skall finnas även å andra orter. Vidare stadgas i 5 §, att införsel av de varor, för vilka sundhetscertifikat skall fordras (potatis, levande växter och växtdelar, som kan användas till plantering och förökning, rotsaker, matlök, grönsaker utan rot, färska frukter, bär samt snittnejlikor), endast får äga rum över Göteborg, Hälsingborg, Landskrona, Malmö, Trelleborg eller Stockholm eller över annan ort, där växtinspektion vid införseltillfället finnes anordnad. I 4 § första stycket angives i vilken utsträckning det skall råda förbud mot införsel av växter och växtdelar, som är angripna av skadegörare eller tillhör vissa arter, eller av levande insekter och spindeldjur m. m. I förteckning, vilken såsom bilaga fogats till kungörelsen, har gjorts en uppräkningslista av de skadegörare, som skall anses farliga och medföra, att därav angripna växter ej får införas. Enligt andra stycket äger anstalten emellertid, om vid införsel befinnes att växt eller växtdel är angripen av skadegörare, som icke finnes upptagen i förteckningen men som enligt anstaltens bedömning får anses vara i lika hög grad farlig för växtodlingen, som där angivna skadegörare, förbjuda införsel av den angripna varan. I sådant fall skall emellertid varuhavaren, därest ekonomisk förlust uppkommer för honom, enligt 24 § kunna erhålla ersättning av allmänna medel med belopp, som anstaltens styrelse bestämmer. I 18—22 §§ föreslås bestämmelser om inspektion av växter och växtdelar m. m., som inkommit till riket. Enligt 21 och 22 §§ äger anstalten, om därvid befinnes att växt

eller växtedel är angripen av farlig skadegörare eller att skadegörare finnes i inkommet transportmedel, meddela de föreskrifter till förekommande av skadegörarens vidare spridning, som anstalten finner påkallade. Det föreslås i 24 § att, om ingripandet skett med stöd av 4 § andra stycket, ersättning av statsmedel även i sådant fall skall kunna utgå till varuhavaren eller transportmedlets ägare eller brukare för den skada han lidit.

Remissyttrandena

I fråga om remissyttrandena torde här endast böra lämnas en kort redogörelse för remissinstansernas allmänna inställning till förslaget och för dessas ståndpunkt i fråga om införselorterna och ersättningsbestämmelserna.

Vad först beträffar remissinstansernas principiella inställning till kungörelseförslaget ansluter sig lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens jordbruksnämnd, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Hushållningssällskapens förbund, Skånes handelskammare, Svenska plantskolornas riksförbund, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund samt Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund till växtskyddsanstaltens uppfattning, att en utbyggnad av gränsskyddet i fråga om växter och vegetabiliska produkter är nödvändig. De nämnda remissinstanserna — med undantag av jordbruksnämnden — tillstyrker i stort sett även förslaget till införselkungörelse. I några utlåtanden ifrågasättes nödvändigheten av skärpta bestämmelser på hithörande område. Sveriges redareförening finner, att behovet av kontrollåtgärder i importländerna snarast borde ha minskat till följd av det internationella samarbetet. I gemensamt yttrande av Sveriges grossistförbund, Stockholms handelskammare och Svenska importföreningen för färsk frukt u. p. a., anföres att den nuvarande ordningen fungerar tillfredsställande. De nämnda organisationerna — liksom handelskammaren i Göteborg — betvivlar, att de praktiska riskerna för skador motiverar den förordade utvidgningen av kontrollen. Mot den av växtskyddsanstalten föreslagna utsträckningen och utformningen av skyddsbestämmelserna göres principiella invändningar av jordbruksnämnden och kommerskollegium samt av flertalet organisationer på handels och transportväsendets områden. Därvid understrykes främst, att växtskyddssynpunkterna tillåtits alltför mycket dominera vid utformningen av kungörelsen och att näringslivets behov liksom de praktiska svårigheterna ej i tillräcklig grad beaktats. Den intensifierade kontrollen befaras komma att medföra fördyrande dröjsmål när det gäller färsk frukt och bär samt andra varuslag, som fordrar snabb gränspassage.

De utvidgade certifikatsbestämmelserna samt förslaget, att införsel av vissa varor skall få ske endast över orter där växtinspektion är anordnad, har kritiserats i några remissyttrandena.

Kommerskollegium anför, att det med hänsyn till sjöfartsnäringens och distributionens berättigade intressen är betänkligt, om rätten att till riket införa t. ex. färsk frukt skall begränsas till vissa hamnar, där växtinspektion finnes anordnad. Vad växtskyddsanstalten härvidlag egentligen avsett synes kollegium tveksamt. Strängt tillämpad medgiver den föreslagna kungörelsen import allenast över 6 hamnar — därav endast 1 på den långsträckta ostkusten — där fast inspektion skall finnas. Å andra sidan har anstalten tydligen tänkt sig att tillfällig inspektion skall kunna anordnas i andra hamnar. I vilken omfattning och under vilka förutsättningar detta skall ske förmåles icke. Huvudprincipen bör enligt kommerskollegii mening liksom hittills vara att införsel får äga rum i varje hamn. De nuvarande fartygsstorlekarna torde hindra att dessa kan bli för många. För fullständighetens skull erinrar kollegium om att under senare år förhållandevis stora mängder frukt, bär och grönsaker införes till vårt land med flyg. Växtskyddsanstaltens framställning ger icke någon ledning för huru anstalten tänkt sig att erforderliga inspektioner i detta fall skall ordnas. Detsamma gäller varor som anländer till landet i plomberade kylvagnar, vilka icke utan olägenhet kan öppnas före ankomsten till bestämmelseorten.

Statens jordbruksnämnd ifrågasätter med hänsyn till gränsskyddets inverkan på de prispolitiska åtgärderna på jordbrukets område samt intresset av fri omsättning och låga kostnader lämpligheten av de föreslagna utvidgningarna av växtskyddsanstaltens befogenheter. Det förefaller jordbruksnämnden tveksamt, huruvida effekten av dessa kommer att stå i rimligt förhållande till det ökade intrång och de ökade kostnader desamma kommer att medföra. Som exempel åberopar nämnden det föreslagna certifikativånget och inskränkningen av införselorterna. Bl. a. med hänsyn till de mycket stora — och ständigt ökande — varukvantiteter det här gäller framstår det för nämnden som sannolikt, att de föreslagna bestämmelserna kommer att medföra ökat besvär och ökade kostnader utan att i praktiken den avsedda totala skyddseffekten kan ernås. Det till stöd för certifikativånget åberopade skälet att Sverige eljest riskerar att vid införseln erhålla de sämre kvaliteterna anser jordbruksnämnden sakna betydelse i sammanhanget. Vanlig kvalitetskontroll bör ej räknas höra till växtskyddets arbetsområde. På förevarande varuområden torde goda förutsättningar finnas för handel och konsumenter att i vanlig ordning hävda kvalitetsintresset.

Ledamöterna av jordbruksnämnden *Bengtsson* och *Håkansson* har anmält skiljaktig mening och i en gemensam reservation uttalat, att de icke kan ansluta sig till nämndens negativa bedömning av förslaget till införselbestämmelser. Det är självfallet, framhåller reservanterna, att här som överallt annars kostnaderna för skyddet — de direkta såväl som eventuella följdkostnader — måste avvägas mot värdet av det, som skall skyddas, i detta fall den svenska växtodlingen. Beträffande jordbruksnämndens påstående, att det föreslagna växtskyddet kan komma att inverka på nämndens prispolitiska åtgärder, erinrar reservanterna, att redan i dag tillämpas ett på växtskyddsbestämmelser grundat förbud att från ett antal länder in-

föra exempelvis potatis utan att detta förbud på något sätt förtagit verkan av de prispolitiska åtgärder nämnden f. n. beslutat om. Exemplet kan mångfaldigas. I själva verket torde det vara så, att man i prispolitiken, som ju är föremål för översyn med jämna mellanrum, bedömer behovet av prismässigt gränsskydd på basis av gällande importpriser på frisk vara.

Reservanterna kan ej heller acceptera jordbruksnämndens invändning, att förslaget i dess nuvarande utformning skulle innebära ett ökat intrång i handelns arbete och en inskränkning i dess möjligheter till fri omsättning, som icke skulle stå i rimligt förhållande till skyddseffekten. De erinrar om att vårt land tack vare det geografiska läget fortfarande är i stort sett fritt från de flesta av de sjukdomar och parasiter, som det föreslagna skyddet riktar sig mot. Växtskyddsanstaltens utredning lämnar en högst oroande skildring av dagsläget i grannländerna. Varje ytterligare år som det lyckas växtskyddsanstalten att hålla landet fritt från nya skadedjur eller växtsjukdomar betyder i själva verket, att ekonomiska värden, mångdubbelt överstigande samtliga slag av kostnader för växtskyddet, kan räddas åt landet. Under sådana förhållanden finner reservanterna det knappast orimligt, att handeln får finna sig i sådana inskränkningar i den fria omsättningen, som ligger däri, att man endast får importera varor, som vid kontroll visat sig vara fria från vissa skadedjur och sjukdomar. Vad gäller förslaget om sundhetscertifikat för vissa varor torde några särskilda kostnader härför knappast behöva uppkomma. Detta omdöme grundar reservanterna på det förhållandet, att redan i dag finnes ett sådant certifikattvång på ett stort antal varor utan att någon form av kostnadsfördyring inträtt. För övrigt existerar certifikattvång redan i ett flertal länder och det hör närmast till undantagen, att exportlandet icke avkräves sundhetscertifikat för de varuslag det här gäller. För importören och importlandets myndigheter torde ett sundhetscertifikat underlätta en snabb kontroll.

Järnvägsstyrelsen anser, att växtskyddsanstalten bör bemyndigas att meddela lättnader i fråga om bl. a. de föreslagna bestämmelserna om införselorter.

Kooperativa förbundet uttalar, att förbudet att importera varor över andra än vissa angivna hamnar kommer att vålla importhandeln onödiga kostnader och förseningar, och framhåller särskilt, att snittnejlikor oftast importeras med flyg och bör vidaretransporteras inom några timmar efter ankomsten till landet. Vidare påpekas, att avsevärd import av t. ex. färsk frukt sker över ett flertal andra hamnar och gränsorter än de, där växtinspektörer fast skall vara stationerade.

Sveriges grossistförbund, *Svenska importföreningen för färsk frukt u. p. a.* och *Stockholms handelskammare* efterlyser i ett gemensamt yttrande, vilket även biträtts av *handelskammaren i Gäble*, en realistisk avvägning av å ena sidan de praktiska risker ur växtskyddssynpunkt, som importen innebär, och å andra sidan kostnaderna för deras effektiva eliminering. I sammanhanget erinras om att Sverige i likhet med andra länder, som ratificerat den internationella växtskyddskonventionen, enligt artikel

VI (f) förpliktat sig »att till ett minimum nedbringa antalet fall i vilka sundhetscertifikat erfordras för växter och växtprodukter, som ej är avsedda för plantering, såsom sädeslag, frukter, grönsaker och avskurna blommor».

Organisationerna avvisar utvidgningen av certifikatbeläggningen och införande av anmälningsskyldighet även beträffande frukt, blommor och grönsaker utan rot bl. a. på den grund, att det icke torde vara praktiskt möjligt att tillämpa ett sådant system med den snabba gränspassage, som erfordras med hänsyn till varornas lättförstörbarhet och, i vissa fall, nödvändigheten att få varorna ut i detaljhandeln i rätt tid. I varje fall lär detta icke låta sig göra utan en utbyggnad av den personella inspektionsapparaten till en omfattning, som icke förutsetts i förslaget och som dessutom i och för sig måste anses orimlig. Vidare framhålles, att kylvagnar destinerade till platser inom landet icke utan risk för skador å varorna kan brytas för kontroll. Denna kontroll måste äga rum vid varornas framkomst och slutliga utexpediering. Ej heller vanliga vagnar innehållande här diskuterade varor bör under transporten öppnas vid starkare kyla. Det lär därför icke vara möjligt att begränsa inspektionen till de ifrågasatta hamnarna.

Svenska hamnförbundet anför, att förbundet bestämt måste avstyrka att importen begränsas till vissa städer. Enligt nu gällande näringsfrihetsregler får import och export ske över alla hamnorter i Sverige utan undantag. Det är av väsentlig principiell och praktisk betydelse, att denna generella frihet ej rubbas. Transporter bör enligt förbundets mening få gå över den hamn, som varuägaren finner vara för sig fördelaktigast, varigenom den svenska allmänheten torde komma att kunna köpa varorna till lägsta pris. Förbundet anser icke, att en inspektör skall finnas i varje hamn utan att de inspektörer, som finnes på vissa platser, skall ha skyldighet att på begäran efter fastställd taxa utföra inspektion även i varje annan hamn, när så av varuägare påkallas.

Även *handelskammaren i Göteborg* ställer sig avvisande till förslaget om att begränsa importen till vissa hamnar.

De föreslagna bestämmelserna om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skador, som enskilda tillfogats genom ingrepp i växtskyddssyfte, har i allmänhet ej föranlett yttrandet av remissinstanserna. Några har emellertid uttalat sig i denna del.

Riksräkenskapsverket, som förutsätter att ersättning av allmänna medel endast i undantagsfall skall behöva ifrågakomma, förordar att frågor här om underställes Kungl. Maj:t.

Skånes handelskammare anser, att ersättningsfrågorna bör prövas av lantbruksstyrelsen i stället för växtskyddsanstalten.

I det gemensamma yttrandet från *Sveriges grossistförbund m. fl.* ifrågasättes om icke vid en mera allmän tillämpning av ett system med certifikat tvång och därutöver inspektion i importlandet importören borde äga er hålla ersättning på samma sätt som vid de i förslagets 24 § angivna fallen,

därest myndigheten såg sig nödsakad avvisa ett parti trots förefintligheten av ett giltigt certifikat. Även frågan om certifikatens bevisvärde och relevans i olika hänseenden samt konsekvenserna av olika inspektionsresultat i export- och importlandet motiverade enligt organisationernas mening en fortsatt utredning av hela problemkomplexet. Härutöver framhålles, att det icke är principiellt tillfredsställande, att skadeståndsfrågan skall prövas i administrativ väg. Denna borde i stället avgöras av domstol eller också genom lämpligt skiljemannaförfarande.

Svenska hamnförbundet framhåller, att även hamnförvaltningar kan åsamkas skada, t. ex. genom att ett varuparti tillhörigt en utländsk exportör blir kvarliggande i en hamn utan att hamnmyndigheten har möjlighet att av honom få ersättning för sina avgifter och kostnader. Förbundet föreslår därför, att i 24 § införes rätt till ersättning för ekonomisk förlust jämväl för hamn.

Departementschefen

Växtskyddsanstaltens förslag till införselbestämmelser innebär till stor del, att gällande föreskrifter bearbetats och sammanförts till en författning. Vidare har viss utvidgning av kontrollen föreslagits. Det väsentligaste är härvid, att certifikattvång föreslås även beträffande färska frukter och bär, grönsaker utan rot och snittnejlikor. De föreslagna bestämmelserna synes helt stå i överensstämmelse med EPPO-konventionen och utgör ett fullföljande av de åtaganden vi gjort genom att ansluta oss till denna konvention. Dock kan på en punkt tvekan råda. Som jag tidigare nämnt skall enligt konventionen de avtalsslutande länderna, utan att därigenom äventyra sin egen växtproduktion, träffa nödiga anstalter för att till ett minimum nedbringa antalet fall, i vilka sundhetscertifikat erfordras för växter och växtprodukter, som ej är avsedda för plantering, såsom sädeslag, frukter, grönsaker och avskurna blommor. I anledning härav torde böra övervägas huruvida den föreslagna utvidgningen av certifikattvånget kan inskränkas utan att kontrollen därigenom i nämnvärd grad försvåras. Härvid bör beaktas, att certifikattvång i hög grad torde minska faran för att växtsjukdomar och skadegörare införes i landet och att i anledning härav inspektionen bör kunna inskränkas i förhållande till vad eljest skulle vara nödvändigt. Vidare medför certifikattvånget, att växtinspektionen i förväg får reda på, när sändningar väntas inkomma och därigenom bättre kan planera inspektionsarbetet. Av remissyttrandena framgår vidare, att ett flertal andra frågor bör närmare övervägas, innan slutlig ståndpunkt tages till utformningen av införselbestämmelserna. Som jag inledningsvis anfört bör även riksdagens ställningstagande till de föreslagna förstärkningarna av växtinspektionens resurser avvaktas. Detta ställningstagande har bl. a. avgörande betydelse för frågan om det skall bli nödvändigt att beträffande vissa varor föreskriva, att införsel endast får ske över vissa orter. Att bestämmelser av sådan innebörd kan erfordras har förutsatts i EPPO-konventionen men de

bör såsom flera remissinstanser framhållit om möjligt undvikas. Genomföres det i statsverkspropositionen framlagda förslaget, att befattningar som inspektörsassistenter inrättas och att medel även ställes till förfogande för anställning av ytterligare kontorspersonal och för deltidsanställd inspektionspersonal, bör enligt min uppfattning bestämmelser om begränsning av införsel till vissa orter kunna undvikas.

Mot växtskyddsanstaltens förslag, att ersättning av allmänna medel skall kunna utgå i vissa fall, då skada uppstått genom ingripande i växtskyddssyfte, har jag intet att erinra. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen avser ersättningsbestämmelserna blott sådana fall, då ingrepp sker i anledning av att en skadegörare upptäckts, som ej medtagits i utfärdade förteckningar men av växtskyddsanstalten bedömes vara i lika hög grad farlig som de däri angivna. Det gäller alltså ingrepp, som varuhavare — eller i vissa fall ägare eller brukare av transportmedel — ej haft anledning räkna med. Däremot kan jag icke förorda att, på sätt Sveriges grossistförbund m. fl. ifrågasatt, ersättningsreglerna utsträckes att avse alla fall, då ett parti avvisas trots förefintligheten av ett giltigt certifikat. Ej heller kan jag biträda Svenska hamnförbundets förslag att ersättning i vissa fall skall kunna utgå till hamn. Såsom riksräkenskapsverket framhållit torde frågor om ersättning enligt anstaltens förslag uppkomma endast i undantagsfall. Det får nämligen förutsättas, att växtskyddsanstalten, då anstalten genom EPPO eller på annat sätt erhåller kännedom om att någon ny farlig skadegörare upptäckts i land, varifrån export av växter eller växtdelar kan väntas komma att ske till Sverige, föranstaltar om komplettering av den förut omnämnda förteckningen. Då det här är fråga om en skälighetsprövning, torde anledning saknas att, såsom Sveriges grossistförbund m. fl. föreslagit, överlämna avgörandet till domstol eller skiljemannaförfarande. I likhet med riksräkenskapsverket anser jag emellertid att avgörandet av ersättningsfrågorna bör förbehållas Kungl. Maj:t. Som jag tidigare anfört, torde av riksdagen böra begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att för ersättningar, som här avses, använda medel ur förslagsanslaget Bekämpande av växtsjukdomar.

Avgifterna

Växtskyddsanstaltens förslag

Växtskyddsanstalten har såsom jag inledningsvis anfört föreslagit, att kostnaderna för den yttre växtinspektionen och därmed sammanhängande verksamhet skall täckas genom avgifter. Dessa förelås skola vara av 2 slag nämligen *dels* en anmälningsavgift, *dels* en inspektionsavgift.

Anmälningsavgiften är avsedd att täcka anstaltens kostnader för granskning av sundhetscertifikat med tillhörande fakturor ävensom för behandling av inkommande ansökningar rörande undantag från bestämmel-

serna i den föreslagna införselkungörelsen. Avgiften skall utgå enligt taxa, som efter förslag av anstalten fastställs av Kungl. Maj:t, och erläggas i samband med ingivandet till anstalten eller växtsinspektör av handling som nyss nämnts. Rörande denna avgift anför anstalten vidare.

Anmälningssavgiften är ett komplement till den föreslagna inspektionsavgiften. Då den skall utgå för granskning av införselhandlingar, bör den sättas lika för alla varuslag och till samma belopp, som nu föreskrives för utställande av exportcertifikat, nämligen 3 kr. för sändning (kungörelsen 1951: 115). I vissa fall bör dock högre avgift utgå. Anmälningssavgiften bör lämpligen uppbäras av anstalten men skall liksom inspektionsavgiften kunna upptagas genom tullverkets försorg. Anmälningssavgifterna kommer enligt anstaltens beräkningar att uppgå till sammanlagt ca 100 000 kr. för år.

Växtskyddsanstaltens förslag till *taxa för anmälningssavgift* är av följande lydelse.

1. I 17 § kungörelsen den — — — 1959 (nr 00) angående införsel av växter m. m. föreskriven anmälningssavgift skall utgå med 3 kronor för varje sändning av växter och växtdelar, för vilka sundhetscertifikat erfordras vid införseln, såvida införselhandlingarna kunna godkännas i befintligt skick. Är detta icke fallet, eller om certifikat saknas, men ansökan om dispens för införsel ändock kan beviljas, skall avgiften utgå med 6 kronor för sändning. Om införsel icke kan medgivas, skall avgift icke uttagas.

2. Som sändning skall räknas den mängd varor av en varukategori som vid ett importtillfälle införes från en avsändare till en mottagare enligt fakturaangivelse.

3. De olika kategorierna äro: potatis, blomsterlökar och -knölar, plantskoleväxter (både vedartade och örtartade), skogsplantor (enligt skogsstyrelsens mening), växthusväxter, snittnejlikor, grönsaker, rotsaker, matlök samt färska frukter och bär.

4. Om flera sändningar införas under samma certifikat (samsändning) skall avgiften debiteras särskilt för varje delsändning. Likaså skall avgift utgå särskilt för varje varukategori om flera olika kategorier äro upptagna på en och samma faktura.

Bestämmelserna angående inspektionsavgiften har av växtskyddsanstalten upptagits i ett förslag till särskild förordning. Beträffande denna avgift anför anstalten följande.

Enligt anstaltens mening bör det avgiftspliktiga godset omfatta sådana varor, för vilka sundhetscertifikat erfordras och mera regelbunden växtinspektion genomföres. Då bestämmelser om ifrågakarande kontroll kommer att utfärdas i annan ordning, synes de blivande bestämmelserna om inspektionsavgift icke böra innehålla en specifikation av de varuslag, för vilka avgift skall erläggas, utan endast i fråga om varuområdet hänvisa till bestämmelserna angående växtkarantänen.

Inspektionsavgiftens belopp synes böra fastställas med hänsyn till dels kostnaderna för växtskyddsinspektionen, dels därmed sammanhängande andra växtskyddsåtgärder. I bestämmelserna rörande inspektionsavgifter bör lämpligen fastställas avgiftens högsta belopp, varefter det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den avgift, som skäligen må uttagas. För att avgiften icke skall innebära ett indirekt tullskydd bör avgiftsbelopp-

pet maximeras till ett relativt obetydligt belopp, förslagsvis 2 kr. för 100 kg och beträffande varupartier med vikt av mindre än 100 kg högst 2 kr. för varupartier. Med ett avgiftsbelopp av 2 kr. för konvaljer, perenner och blomsterlök, 1 kr. för växthus- och plantskolealster, 40 öre för apelsiner, citroner och vindruvor, 20 öre för potatis samt 50 öre för övriga växtslag, allt för 100 kg räknat, synes kostnaden för växtskyddskontrollen och därmed sammanhängande andra växtskyddsåtgärder kunna täckas.

Inspektionsavgiften bör enligt anstaltens mening debiteras vid varans förtullning. Debitering och uppbörd torde böra ombesörjas av tullverket. Ett åläggande för växtskyddsanstalten att svara för uppbörd och debitering skulle medföra en kostnadskrävande utvidgning av anstaltens kamerala resurser. Anstalten finner, att detta om möjligt bör undvikas och förordar därför uppbörd och redovisning genom tullverket. Vid uppbörd på sätt nu föreslagits bör avgiftsbefrielse och restitution åtnjutas i huvudsak enligt samma bestämmelser som gäller beträffande tull. Då växtskyddskontroll skall utövas även i frihamn, kan restitution av inspektionsavgift vid utförsel till frihamn i allmänhet icke ifrågakomma. Inspektionsavgiften torde i rikstaten böra upptagas under inkomstiteln Uppbörd i statens verksamhet.

I fråga om den föreslagna växtinspektionsavgiftens överensstämmelse med bestämmelserna i GATT-avtalet anför växtskyddsanstalten, att inspektionsavgiften torde vara att anse som en sådan avgift, varom sägs i artikel VIII. Avgiften är avsedd att utgöra ersättning för lämnade tjänster. Den kan däremot icke anses innebära ett indirekt skydd för den inhemska produktionen och icke heller en beskattning i statsfinansiellt syfte. Bestämmelsen i artikel VIII om att avgift till sitt belopp skall begränsas till den ungefärliga kostnaden för lämnade tjänster synes i princip innebära att avgiften utformas såsom en förrättningsavgift, som beräknas i relation till de direkta och indirekta kostnaderna för varje särskild inspektion. Det torde emellertid såväl av praktiska skäl som ur rättvisesynpunkt vara önskvärt, att kostnaderna för växtskyddskontrollen och därmed sammanhängande andra växtskyddsåtgärder mera likformigt fördelas mellan de avgiftsskyldiga. En sådan fördelning av inspektionskostnaderna torde erhållas, om avgiften beräknas i förhållande till den införda varans mängd. Därmed synes GATT-avtalets föreskrift om avgiftens begränsning till att motsvara den ungefärliga kostnaden för lämnade tjänster vara iakttagen.

Anstalten har uppgjort en ungefärlig beräkning av vad inspektionsavgifterna, om de bestämdes på sätt anstalten föreslagit, i medeltal skulle ha inbringat under åren 1955—1957. Beräkningarna slutar på ett årligt belopp av i medeltal 1 140 435 kr., motsvarande ca 4 promille av varornas importvärde.

Remissyttrandena

Mot de föreslagna inspektions- och anmälningsavgifterna har i flertalet remissyttranden icke riktats några principiella invändningar. Emellertid har såväl jordbruksnämnden som de hörda handelskamrarna, Kooperativa för-

bundet och andra organisationer inom handeln och transportväsendet framhållit som sin mening, att växtinspektionen utgör sådan kontrollverksamhet, som bedrivs i hela samhällets intresse och som därför bör finansieras av statsmedel. Sakrevisionen, som granskat avgifterna enligt de principer, som ämbetsverket brukar tillämpa vid undersökningar av taxesättningen vid vissa statliga myndigheter, finner att avgifternas sammanlagda belopp täcker kostnaderna för inspektionsavdelningen men endast viss del av kostnaderna för den övriga växtskyddsanstaltens verksamhet för inspektionsavdelningens räkning. Sakrevisionen anser sig kunna godkänna inspektionsavgiften men föreslår, att anmälningsavgiften höjes till det dubbla. Bland remissinstanserna råder olika meningar om huruvida de föreslagna avgifterna står i överensstämmelse med landets internationella åtaganden. Bl. a. kommerskollegium framhåller, att växtskyddsanstaltens framställning synes ge vid handen att summan av avgifterna överstiger kostnaderna för inspektionsverksamheten, och ifrågasätter därför avgifternas förenlighet med GATT. Statskontoret och riksräkenskapsverket finner det mest rationellt, att båda avgifterna uppbäres genom tullverkets försorg. Generaltullstyrelsen å sin sida föreslår, att inkasseringen sker genom växtskyddsanstalten.

Statskontoret tillstyrker den föreslagna utbyggnaden av växtinspektionen endast under förutsättning att den kostnadsmässigt helt uppväges av inflytande avgifter. Beträffande uppbörden av avgifterna finner ämbetsverket det mest rationellt, att tullverket omhänderhar uppbörden av såväl inspektions- som anmälningsavgiften.

Riksräkenskapsverket framhåller, att införande av inspektionsavgift icke erfordrar en med stöd av riksdagens beslut utfärdad förordning. I stället bör stadgandet om inspektionsavgiften — liksom motsvarande bestämmelser om anmälningsavgiften — ingå i den föreslagna kungörelsen om införande av växter m. m. och innehålla, att för täckande av inspektionskostnaderna skall uttagas en inspektionsavgift enligt särskild taxa, som utfärdas av Kungl. Maj:t och som sedermera vid behov kan ändras genom beslut av Kungl. Maj:t utan att frågan härom behöver i förväg underställas riksdagen. Härigenom understrykes även starkare, att inspektionsavgiften enbart har karaktär av ersättning för lämnade tjänster, vilket är angeläget med hänsyn till innehållet i GATT.

Båda slagen av avgifter bör enligt ämbetsverkets mening upptagas genom tullverkets försorg. Avgifterna bör i riksstaten tillgodoföras en särskild inkomstitel under rubriken Uppbörd i statens verksamhet. Till den nya inkomstiteln bör jämväl överföras redovisningen av sådana inkomster, som f. n. bokföres såsom särskilda uppbördsmedel å växtskyddsanstaltens omkostnadsstat.

Statens sakrevision erinrar, att intäkterna av de föreslagna avgifterna har beräknats till ca (100 000 + 1 140 000 =) 1 240 000 kr. per år. Kostnaderna för inspektionsarbetet har — enligt vad sakrevisionen inhämtat — av växtskyddsanstalten uppskattats till ca 1 000 000 kr. Anstalten har där-

vid utgått ifrån nuvarande löner och omkostnader för inspektionsavdelningen, vartill lagts motsvarande kostnader för den utvidgade inspektionen enligt anstaltens anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 (totalt ca 465 000 kr.). Dessutom har anstalten räknat med 1/3 av löner och omkostnader för övriga avdelningar, sådana dessa kostnader upptagits i nämnda anslagsäskanden (ca 550 000 kr.). Skillnaden mellan beräknade intäkter och kostnader utgör enligt anstalten den marginal, som erfordras med hänsyn till ovissheten av den framtida importen och osäkerheten i de gjorda beräkningarna. Enligt de principer, som sakrevisionen tillämpat vid tidigare granskning av taxesättningen vid vissa statliga myndigheter, bör i kostnadskalkylen även ingå beräknade pensioneringskostnader samt kapitalkostnader i form av avskrivning å byggnader och utrustning ävensom ränta å anläggning, utrustning och övrigt driftkapital. Även om dessa kostnader beaktas vad gäller inspektionsavdelningen, synes intäkterna av de båda avgifterna väl täcka avdelningens totala kostnader. Övriga avdelningar inom anstalten är i viss mån inspektionsavdelningen behjälpliga med inspektionsarbetet. Det är icke möjligt att nu bedöma, i vilken utsträckning dessa avdelningars resurser kommer att tagas i anspråk för växtskyddsinspektionen. De föreslagna avgifterna synes dock enligt sakrevisionens mening ge täckning även för viss del av ifrågavarande avdelningars totala kostnader. Då växtskyddsanstalten icke räknat med några pensionerings- eller kapitalkostnader för vare sig inspektionsavdelningen eller övriga avdelningar, torde emellertid avgifterna — i synnerhet om hänsyn skall tagas till viss marginal på grund av ovissheten av den kommande importen — icke kunna beräknas täcka så stor del av övriga avdelningars totala kostnader, som växtskyddsanstalten utgått ifrån vad gäller avdelningarnas löner och omkostnader. Med hänsyn till vad sålunda anförts angående kostnadstäckningen och i betraktande av att växtskyddsanstaltens beräkning av övriga avdelningars medverkan i inspektionsarbetet uppgivits vara synnerligen approximativ, har sakrevisionen icke något att erinra mot storleken av den föreslagna inspektionsavgiften.

Anmälningssavgiften bör enligt växtskyddsanstalten utgå med samma belopp (3 kr.) som nu gällande anmälningssavgift för utställande av exportcertifikat. Enligt vad sakrevisionen inhämtat uppgår enbart de direkta lönekostnaderna för den personal, som nu är sysselsatt med ifrågavarande arbete, till mellan 6 och 7 kr. Om anmälningssavgiften — liksom inspektionsavgiften — skall beräknas med hänsynstagande även till omkostnader samt pensionerings- och kapitalkostnader, är en avsevärd avgiftshöjning erforderlig.

Enligt sakrevisionens mening bör anmälnings- och inspektionsavgifterna bedömas i ett sammanhang, när det gäller storleken av avgifternas belopp. Även under sådana förhållanden bör anmälningssavgiften dock täcka åtminstone de med granskning av införselhandlingar förenade direkta lönekostnaderna, vilka kan beräknas till 6 å 7 kr. Avgiften torde därför enligt

sakrevisionens uppfattning böra minst fördubblas. Samma höjning bör i förevarande sammanhang vidtagas i fråga om anmälningsavgiften vid utställande av exportcertifikat.

Lantbruksstyrelsen anser det skäligt, att de kostnader, som importkontrollen medför, skall bestridas av avgifter på av växtskyddsanstalten föreslaget sätt. Vad avgifternas storlek beträffar har lantbruksstyrelsen liksom sakrevisionen under hand från statens växtskyddsanstalt erfarit, att kostnaderna för budgetåret 1959/60 för den utbyggda inspektionen beräknats uppgå till ca 1 000 000 kr., vilket innefattar de direkta kostnaderna för inspektionsavdelningen och kostnaderna för den »service», som anstaltens övriga avdelningar lämnar inspektionsavdelningen. Vid ett godtagande av den självfallet approximativa beräkningen av sistnämnda kostnader finner lantbruksstyrelsen de föreslagna avgifterna till en början vara erforderliga. Styrelsen förutsätter dock, att avgifterna årligen omprövas och taxa fastställs, så att avgiften kommer att motsvara den ungefärliga kostnaden för inspektionen. Lantbruksstyrelsen erinrar slutligen, att växtinspektionskostnaderna enligt förslaget i genomsnitt kommer att uppgå till 4 promille av varuvärdet, under det att t. ex. i Frankrike uttages en inspektionsavgift, som beräknas efter 5,75 promille av varornas värde.

Skogsstyrelsen har intet att erinra mot principen, att de med en förstärkt kontroll förenade kostnaderna bestrides av konsumenterna. Styrelsen har ej heller något att anmärka mot anmälningsavgiftens storlek när det gäller skogsplanter. Dessa transporteras i regel med mycket stora lastbilar eller undantagsvis med järnvägsvagn och samlastas icke med annat gods. Med en plantkvantitet per sändning av 350 000—500 000 planter alltefter dessas storlek, kommer det slutliga plantpriset, oftast uttryckt i kr. per 1 000 planter, icke att nämnvärt påverkas av anmälningsavgiften. Vad därefter angår den föreslagna inspektionsavgiften, påpekar skogsstyrelsen följande.

Avgiften torde efter 1 kr. per 100 kg för en normal billast av skogsplanter om 400 000 st. med en vikt av 12—14 ton komma att uppgå till 120 å 140 kr. eller ca 35 öre per 1 000 planter. Denna avgift gör sig märkbar i plantpriset, ehuru icke i särskilt betydande grad. Möjligen kan den plantköpande allmänheten dock uppfatta avgiften som en slags tullavgift, vilket styrelsen finner beklagligt, då det numera är väl känt, att de tidigare tullavgifterna på skogsplanter upphävts med hänsyn till den i landet rådande plantbristen. Enbart dessa skäl skulle emellertid knappast ha föranlett skogsstyrelsen att motsätta sig förslaget. Det är i stället den höga totalavgiften för en sändning, d. v. s. en hel billast, som ämbetsverket anser vara en orimligt hög ersättning för det utförda arbetet. Detta sker nämligen enligt vad styrelsen har sig bekant i form av ett stickprov, som enligt styrelsen icke tager längre tid för dessa stora sändningar än för mindre sådana i form av exempelvis paket eller dylikt. Emot metoden att slumpmässigt uttaga endast 1 prov finnes intet att invända, då antalet prov skulle bli alltför stort, därest varje vrå av hela lastvolymen undersöktes. Detta är icke heller önskvärt, då därvid risk föreläge för att den minutiöst och efter visst system genomförda lastningen, tillika av största betydelse för plantornas kondition, därigenom kunde rubbas. Lastbilen har nämligen i många fall kvar 600—800 km av transportsträckan efter kontrollproceduren.

På grund av nämnda skäl föreslår skogsstyrelsen, att inspektionsavgiften i fråga om skogsplantor sättes till 1 kr. per 100 kg, dock högst 25 kr. per sändning. Samtidigt framhåller styrelsen, att enligt växtskyddsanstalten skogsplantornas andel av den totala importvikten av växter m. m. utgjorde ej fullt 1 procent år 1955, 1,3 procent år 1956 och 1,4 procent år 1957. En reduktion av inspektionsavgiften för skogsplantor torde sålunda sakna nämnvärd betydelse för totalintäkten från verksamheten.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök tillstyrker i princip förslagen till avgifter.

Generaltullstyrelsen anser, att inspektionsavgiften ej strider mot GATT, därest avgiften fastställes till belopp, som ger en totaluppbörd ungefärligen motsvarande de sammanlagda direkta och indirekta kostnaderna för växtkarantänen. *Generaltullstyrelsen* finner det särskilt angeläget, att uppbörd och redovisning av den föreslagna inspektionsavgiften, vilken blir av ringa storlek, anordnas på ett så enkelt sätt som möjligt. Tullverkets redovisningssystem är utformat för uppbörd och redovisning av avgifter av en helt annan storleksordning och därför mera komplicerat än som torde vara erforderligt beträffande inspektionsavgifterna. En av olägenheterna med det av växtskyddsanstalten föreslagna uppbördsförfarandet är, att antalet debiteringar — bl. a. beroende på varupartiernas uppdelning vid förtullning i frihamn — blir väsentligt större, om avgiften skall uppbäras vid varans förtullning, än om uppbörden skall ordnas i samband med granskningen av sundhetscertifikaten. Vidare kommer tullsedlar som upptager eljest avgiftsfria varuslag, såsom apelsiner, att underkastas den mera omständliga kamerala behandling, som tillämpas beträffande avgiftsbelagda varor. Med anledning härav föreslår styrelsen, att uppbörd och redovisning av inspektionsavgiften sker genom växtskyddsanstaltens försorg. Styrelsen har uppgjort förslag till ett dylikt uppbördsförfarande, vilket enligt styrelsens mening torde kräva en föga omfattande kameral organisation.

Generalpoststyrelsen framhåller, att ersättningen för av tullverket i samband med förtullning genom postverkets försorg debiterade tull- och andra införselavgifter uttages av postverket och erlägges månadsvis av generalpoststyrelsen till generaltullstyrelsen. Vad angår inspektions- och anmälningsavgifterna kommer dessa att uttagas av postverket i den ordning, som gäller för nyssnämnda, redan befintliga tull- och andra införselavgifter. Mot denna utökning av uppbörden genom postverkets försorg finnes från generalpoststyrelsens sida intet att erinra.

Järnvägsstyrelsen har intet att erinra mot förslaget till inspektionsavgift.

Sveriges lantbruksförbund finner förslaget till finansiering av växtinspektionen riktigt såväl i princip som vad gäller de tilltänkta tillämpningsreglerna. Liknande kontrollarbeten finansieras mångenstädes utomlands på i princip likartat sätt. Enligt förbundets mening är inspektionsavgifter av denna art utan vidare tillåtna i GATT.

Hushållningssällskapens förbund framhåller, att de föreslagna avgifterna helt allmänt ej synes oskäligen. Förbundet anser dock att det skulle ha varit

värdefullt med en närmare utredning rörande avgifternas beräkning. Förbundet har intet att invända mot principen, att avgifterna skall svara mot kostnaderna för kontrollen och inspektionen. Tvärtom är det helt i sin ordning att införseln får bära ifrågavarande kostnader. Till dessa kostnader bör uppenbarligen även räknas kostnaderna för en avsevärd del av växtskyddsanstaltens undersökningsverksamhet i laboratorier och på fält, vilken verksamhet i långa stycken har ett nära samband med inspektionsverksamheten. Förbundet har därför kommit till den uppfattningen, att de avgifter, som föreslagits, icke kan anses för högt tilltagna.

Riksförbundet Landsbygdens folk förutsätter, att Kungl. Maj:t vid fastställandet av avgifterna anpassar dessa efter de verkliga kostnaderna för certifikatgranskning och inspektion. I samband härmed ifrågasätter riksförbundet om en inspektionsavgift på 20 öre per 100 kg potatis är tillräcklig för att täcka den verkliga inspektionskostnaden.

Svenska plantskolornas riksförbund och *Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund* efterlyser en förklaring till att den ifrågavarande verksamheten nu skall finansieras genom avgifter, då den tidigare — om också i mindre omfattning — har bedrivits avgiftsfritt. Då avgifter för kontrollåtgärderna emellertid är vedertagna i flertalet andra länder, vill inte förbunden motsätta sig att så sker även hos oss. Beräkningen av avgifterna bör dock ske så, att det uppburna beloppet ungefär motsvarar de omkostnader, den ökade inspektionsverksamheten kommer att draga (113 000 kr.). Även om det skulle kunna anses befogat att av kontrollavgifterna bestrida hela avdelningens kostnader och därtill viss del för upprustning av växtskyddsanstaltens resurser för nematod- och virusforskning, är dock den beräknade inkomsten av avgifterna på ca 1 240 000 kr. tilltagen i överkant.

Allvarliga erinringar anser förbunden bära riktas mot beräkningen av avgifternas storlek för olika varuslag, exempelvis blomsterlök, perenna växter, plantskole- och växthusväxter samt potatis. Om en differentierad tariff skall fastställas, anser förbunden det helt orimligt, att blomsterlök, konvaljer och perenna växter skall subventionera kontrollen av potatis genom en 10 gånger så hög avgift för ett kanske i regel endast obetydligt mera omfattande arbete. Enligt förbundens uppfattning måste den riktigaste beräkningen av avgifternas storlek vara, att samma avgift fastställs för samtliga varuslag.

Svenska redareföreningen framhåller, att kostnaden för inspektionen i lastningshamnen får bäras av godset. Härtill kommer ett flertal andra utgifter, som var för sig icke är så betydande men sammanlagda blir kända. Detta kommer att inverka på fraktsättningen för de svenska rederier, vilka upprätthåller ifrågavarande trafik. Om inspektionsverksamheten skall kunna utföras med erforderlig snabbhet, torde växtskyddsanstalten behöva resa krav på ökad personal med högre inspektionsavgifter som följd.

Kommerskollegium anser den nu gällande ordningen med finansiering av växtinspektionen med statsmedel som den i princip riktiga. Kommerskollegium framhåller, att växtskyddsanstaltens verksamhet är avsedd att

bereda skydd för jordbruket och dess binäring trädgårdsskötsel, och jordbruket anses allmänt vara av sådan vikt för landet i olika avseenden att enighet uppnåtts därom att statsmakterna bör på olika sätt stödja detsamma. Med hänsyn härtill torde det vara uteslutet att belasta jordbruket med kostnader av detta slag. Å andra sidan kan det då ej vara rimligt att belägga importen av växter m. m. med avgifter, avsedda att bestrida den i jordbrukets och därmed i folkförsörjningens intresse bedrivna växtskyddsverksamheten. Vad nu anförts talar starkt mot att inspektionsavgifter uttages vid införsel av hithörande varor för att täcka anstaltens utgifter för inspektionen.

Kommerskollegium finner frågan om inspektionsavgiftens överensstämmelse med GATT tveksam. Enligt kollegii mening kan det ifrågasättas, om den tilltänkta avgiften utgör ersättning endast för lämnade tjänster och om den ej med hänsyn till storleken av inflytande belopp till viss del är att anse som en påлага av närmast skattemässig natur. För att artikel VIII skall bli tillämplig kräves att utgående avgifter icke är så stora att överskott uppstår, som användes till täckande av andra utgifter. Växtskyddsanstaltens framställning ger snarast vid handen, att sådant överskott kan väntas. Kollegium finner denna fråga böra närmare utredas, innan beslut om uttagande av inspektionsavgift fattas.

Kommerskollegium ställer sig även tveksamt till frågan om det är principiellt riktigt att belasta importen med anmälningsavgift. I vart fall bör riksdagens samtycke inhämtas härtill i likhet med vad som tillämpas beträffande stämpelavgiften.

Statens jordbruksnämnd anför, att den ifrågavarande inspektionsverksamheten icke utgör någon serviceverksamhet för enskildas räkning utan utgör en typisk statlig kontroll- och ordningshållningsverksamhet av i princip samma slag som tullkontroll och viss polisverksamhet. Principen att sådan verksamhet skall bestridas med statsmedel bör icke överges utan att särskilda skäl kräver detta. Någon anledning att överge denna ordning i förevarande fall har enligt nämnden icke förebragts. Därest statlig verksamhet av denna typ skall baseras på avgiftsuppbörd, uppstår efter hand vid sidan av befintliga direkta och indirekta skatter ett system av »administrationskostnadsavgifter» med samma praktiska effekt som punktvis insatta omsättningsskatter.

Beträffande de föreslagna avgifternas förenlighet med GATT påpekar jordbruksnämnden, att de totala avgifterna per år kommer att väsentligt överstiga den direkta kostnaden för hela yttre växtinspektionen. I den mån avgiftsintakten överstiger kostnaden för den yttre inspektionen, låter sig avgifterna enligt nämndens mening icke förena med våra åtaganden enligt GATT. Avgifterna står ej heller i överensstämmelse med avtalets artikel VIII punkt 1 b, enligt vilken de avtalsslutande parterna erkänner behovet av att minska antalet och variationerna av bl. a. avgifterna för analys och inspektion. Jordbruksnämnden kan av de anförda skälen icke ansluta sig till avgiftsförslagen.

Ledamöterna *Bengtsson* och *Håkansson* har reserverat sig mot jordbruksnämndens beslut och uttalat, att de finner förslaget om självfinansiering av gränsskyddskontrollen genom en särskild inspektionsavgift naturligt och ändamålsenligt.

Kooperativa förbundet har beräknat, att kostnaderna för den utökade inspektionen och för dennas andel i växtskyddsanstaltens övriga verksamhet endast uppgår till hälften av de beräknade inflytande avgifterna och finner med hänsyn härtill att avgifterna strider mot GATT. Förbundet anser de höga avgifterna vara en maskerad finanstull.

Beträffande anmälningsavgiften framhåller förbundet, att kända firmor bör beviljas kredit, eventuellt mot lämnad säkerhet. I annat fall bör avgiften uttagas genom tullverkets försorg på samma sätt som övriga av tullverket inkasserade avgifter och därmed automatiskt innefattas i den vanliga tullkrediten.

Sveriges grossistförbund, *Svenska importföreningen för färsk frukt u. p. a.* och *Stockholms handelskammare* anför i sitt gemensamma yttrande, som biträts av *handelskammaren i Gävle*, att några klara principer i fråga om finansieringen av statlig verksamhet av ifrågavarande slag icke torde finnas. Då frågan om självfinansiering av statlig verksamhet i det nu aktuella fallet prövas, bör det särskilt beaktas, att kontrollverksamheten icke syftar till att skydda mottagarna eller konsumenterna av just de varor, som införes, utan att det här är fråga om en kontroll, som utövas i hela samhällets intresse, enkannerligen för att skydda inhemsk produktion mot skadegörare. Organisationerna anser därför, att någon avgiftsbeläggning i detta fall icke bör komma i fråga. I yttrandet framhålles att det under inga förhållanden kan godtagas, att inspektionsavgifterna tillmätas på sådant sätt, att de ger täckning för mer än den egentliga yttre inspektionen och än mindre att de därutöver skulle ge ett överskott. Att avgifterna även skall bidra till att bestrida växtskyddsanstaltens gemensamma kostnader, innebär en diskriminering av importen i förhållande till den inhemska produktionen. För kontrollen av denna utgår inga motsvarande avgifter. Organisationerna ifrågasätter också starkt om förslaget står i överensstämmelse med GATT. Som ett ytterligare skäl mot en avgiftsbeläggning överhuvudtaget anföres jämväl, att tullarna för hithörande artiklar merendels ligger väsentligt över normaltullnivån, varigenom statsverket tillföres mycket stora inkomster vid importen av dessa varor och därigenom på denna väg erhåller bidrag till finansieringen av den särskilda växtskyddskontrollen vid varornas passerande över gränsen.

Enligt *Svenska hamnförbundets* mening går den föreslagna principen att lägga hela kostnaden för den yttre inspektionen på enbart de exporterade och importerade varorna direkt emot det arbete som f. n. bedrivs för att åstadkomma frihandelsområden i Europa. Hamnförbundet kan icke dela uppfattningen, att de föreslagna inspektionsavgifterna, maximalt 20 kr. per ton, är obetydliga. Som jämförelse nämnes att inom hamnverksamheten förekommer en strävan att genom rationaliseringar av olika slag spara på ören

per ton och ett par kr. per ton betraktas som betydande belopp. Hamnförbundet framhåller, att för varor som importerats i stora partier åt gången, såsom apelsiner, äpplen, päron och potatis, lossningskvantiteten per arbetsdag och båt ofta uppgår till 400 ton eller mer. Inspektionskostnaden för angivna kvantitet skall med de föreslagna avgifterna uppgå till 800 kr. för potatis och 1 600 kr. för apelsiner, äpplen och päron. Hamnförbundet saknar möjlighet att bedöma om inspektionskostnaden för 1 dags lossning verkligen kan motivera så höga avgifter men anser, att denna fråga bör närmare utredas, innan de föreslagna avgifterna fastställs.

Handelskammaren i Göteborg kan ej bifalla förslaget till inspektionsavgifter utan föreslår att en allsidig utredning, i vilken bör ingå representanter för näringslivet och konsumenterna samt handelspolitiska experter, ytterligare undersöker frågan. Handelskammaren anför härutöver i huvudsak, att den finner kostnadsfrågan lättvindigt behandlad och betvivlar avgifternas överensstämmelse med GATT. Den förordade beräkningsgrunden för inspektionsavgiften är enligt handelskammarens uppfattning icke tillåten enligt GATT. En importavgift, som uttages i relation till den införda varans mängd, kan, oavsett avgiftens storlek, närmast jämföras med en vikt- eller stycketull, och som en sådan torde den föreslagna importavgiften också komma att uppfattas av betydande delar av näringslivet såväl i Sverige som i utlandet.

Även *Skånes handelskammare* avstyrker förslaget om avgifter. Ifrågasvarande kostnader bör som hittills bestridas av statsmedel genom anslag över budgeten. Om avgifter likväl skall förekomma, förordar handelskammaren, att dessa beräknas som särskilda förrättningsavgifter efter den faktiska tid, som åtgår för varje särskild undersökning.

Departementschefen

Kostnaderna för den yttre växtinspektionen och därmed sammanhängande verksamhet inom växtskyddsanstalten har hittills helt bestridits av statsmedel. Däremot utgår avgifter i samband med anstaltens utfärdande av exportcertifikat ävensom för undersökningar som anstalten utför vid kontroll av uppgifter rörande sammansättningen av växtskyddsmedel, varom anmälan gjorts enligt kungörelsen den 22 september 1953 (nr 589) angående registrering av växtskyddsmedel m. m. Avgifterna är avsedda att täcka statsverkets självkostnader för sådana undersökningar. På motsvarande sätt uttages avgifter bland annat för vissa undersökningar, som staten institut för folkhälsan utför enligt författningar rörande farmaceutiska specialiteter samt vitaminerade livsmedel och fodermedel. Såsom förutsatts i statsverkspropositionen bör jämväl för den ur växtskyddssynpunkt bedrivna införselkontrollen avgifter upptagas. Sådant system tillämpas i ett flertal andra till EPPO anslutna länder. Då avgifterna är avsedda att täcka endast självkostnader för verksamheten, innebär bestämmelserna i GATT enligt min mening icke något hinder mot att upplaga avgifterna. Dessa självkostnader bör beräknas i enlighet med de i sakrevisionens yttrande

angivna principerna. Om hänsyn toges till den förstärkning av växtskyddsanstaltens personal och resurser i övrigt, som föreslagits i statsverkspropositionen, torde kostnaderna för den yttre växtinspektionen och därmed sammanhängande verksamhet inom anstalten för nästa budgetår kunna beräknas till det i statsverkspropositionen nämnda beloppet cirka 800 000 kronor. Anmälnings- och inspektionsavgifterna bör därför avpassas så, att de för närvarande gemensamt täcker ungefärligen detta belopp. Såsom jag inledningsvis anförde torde Kungl. Maj:t äga att utan riksdagens medverkan besluta om avgifter av förevarande slag. Det bör vidare ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, hur mycket av de erforderliga medlen som bör täckas genom anmälningsavgifter, samt att fastställa taxa för såväl sådana avgifter som inspektionsavgifterna.

Det bör åligga växtskyddsanstalten att årligen undersöka, huruvida med hänsyn till importens storlek, kostnadsutvecklingen och andra omständigheter avgifterna bör ändras för att självkostnadsprincipen skall upprätthållas. Befinnes ändring erforderlig bör förslag härom ingivas till Kungl. Maj:t.

Då avgifter ej tidigare upptagits för att täcka ifrågavarande kostnader, synes det lämpligt att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle att yttra sig över vad jag här förorddat.

Hemställan

Under åberopande av vad jag sålunda anförde, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition till riksdagen

dels föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att anlita det å riksstaten under nionde huvudtiteln upptagna anslaget till Bekämpande av växtsjukdomar för utbetalande av ersättningar för skador i förut angivna fall

dels anhålla om riksdagens yttrande över förslaget att uttaga avgifter för att täcka kostnader för den yttre växtinspektionen och därmed sammanhängande verksamhet hos statens växtskyddsanstalt.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund